

Bir Şiir Tahlili Uzaksın Şiiri Zekeriya Eflođlu

– Ömer Batı · 11 Mayıs 2009

Bir Şiir Tahlili: "UZAKSIN..." Şiiri Zekeriya Eflođlu

Uzaksın...

Adın gökte bir yıldız
Uzaksın duygularıma
Uzaksın kalp atışlarımı duymaya

Titreyen bir kuş gibi yüreğim
Al ve uyut gözlerimi ellerinde
Akşamlar ulaşmasın sabaha
Büyüyeyim dizlerinde
Hazana âşık bir goncadır dileğim
Şimdi ağlama vakti
Şimdi yitirdim kendimi sevgilim

Adın çölde bir serap
Uzaksın duygularıma
Uzaksın nasıl susadığımı duymaya

İnleyen bir beste dillerim
Seni okurum her anımda
Ayazlar şahittir yalvarışlarıma
Rüzgârlar eşlik eder feryadıma
Çiçekler seni sorar inadına
Seninle yanan bir ateşböceğiyim
Kim yaktı karanlığı uyan sevdiğim

Adın dilde bir nefes
Uzaksın duygularıma
Uzaksın nasıl haykırdığımı duymaya

Islak bir gözyaşıdır bütün gitmeler
Kül renkli bir geceye armağan
Baharlar ekerim yokluğunda alınma

Yıkılıım her imgenin ucuna
Susar bütün heceler
Ölüme atlayan şaşkın kelebeğim
Fırtınaya tutuldum her an sevdiğim

Adın telde bir beste
Uzaksın duygularıma
Uzaksın nasıl inlediğimi duymaya

Kar tanesinde saklı hayallerim
Gülkurusu bir yalnızlık dudaklarımda
Sevdami dererim harman yerinde
Yakılıım alaz toprak olur ellerim
Şimdi tükenme vakti
Ölüme yelken açsın şiirlerim
Çoktan ruhunda kayboldum sevdiğim

Adın canda bir can
Uzaksın duygularıma
Uzaksın nasıl yaşadığımı duymaya

Zekeriya EFİLOĞLU / Gaziantep / 2.1.2009

"Uzaksın" Şiirinin Tahlili:

Şiir, şairin kaleminden damlayan gönül damlaları. Arının yüreğiyle örüp, sunmasını cesurca yaptığı bal yüklü petek. Bir şiirin edebî değerini, kimliğini anlayabilmek için öncelikle yapılacak iş, duygu yüklü şiire boy veren şairin hayatını, karakterini ve edebî kişiliğini bilmektir.

Zekeriya Efiloğlu, yazın dünyasının gönül bahçelerinde bülbüllere gül dermeye ahdedip, bu uğurda mesaisini tanzim eden bir bahçevan. Doğduğu memleketin havasından olsa gerek, Karadeniz'in hırçın dalgaları misali hayatın zorlu, biteviye devam eden hengâmesiyle yılmadan mücadele eden "şiiri şair kaptan." Şiirleriyle hayatın acı - tatlı, eksik - fazla, doğru - yanlış yanlarıyla cesurca alay etmesini bilen bir kalem erbabı. Hatta hayatla o kadar dalga geçmesini bilir ki, ona kalemin ucundan dökülen nağmelerle, mısralarla cevap veren bir şahsiyet. Şiirimizin şairini hep hayatın gerçek yüzünü şair ve yazar kimliğiyle kaleme alan birisi olarak tanımaktayız.

"Adın canda bir can
Uzaksın duygularıma

Uzaksın nasıl yaşadığımı duymaya "

mırsalarında hayatı bize ne de güzel ifade ediyor. Hayatın içinde olduğumuz kadar, bir o kadar da dışındayız. Altın yaldızlı kafeste öten bülbül cismen yakın bulunsa da gönlü olarak uzaklardadır ve o nağmeleriyle acıyı, kederi, hüznü dillendirmektedir. İnsanlar vardır, yakın olduklarını zannederler, fakat her şeye mekân gözüyle baktıklarından, öyle tasavvur ettiklerinden bir o kadar da uzaktırlar. Efiloğlu'nun şiirlerinde de hayatın coşkunu, gerçekleri, özlemleri, umutları, acıları bir mozaik oluşturmuştur. Elbette ki o kaleminin ucundan dökülen nağmelerle dönemine, çağının sosyal meselelerine bir fotoğrafçı misali müdahale etmiş ve şiirleriyle o dakikaları ölümsüzleştirmesini başarmıştır.

Şiirlerinde döneminin sosyal gerçeklerini göz ardı etmeyip, ustalıklı kaleme almasını bilen şairler yıllara meydan okumasını bilmişlerdir. Efiloğlu, kişisel tecrübelerinden yola çıkarak çağımızın çarpıklıklarını, insanların ezilmişliğini, mutsuzluğunu, yalnızlığını, aşklarını, sevdalarını, ümitlerini ve hayallerini çarpıcı ifadelerle vurgulamış bir şair.

Bu kısa girizgâhtan sonra tahlil etmek istediğimiz "Uzaksın..." şiirini biçim ve içerik yönünden ele alıp tahlil etmeye çalışalım:

Şiirin genelinde konu kavuşmak arzusuyla yanıp tutuşan, fakat kavuşmayı öbür âleme bırakmasını bilen bir sevdalının duyguları dile getirilmektedir. Tema olarak, eski Türk edebiyatının halk hikâyelerinin de kaleme alınmış olan Yusuf ile Züleyha, Kerem ile Aslı vb. hikâyelerinin temasına benzemektedir. Aşık, sevdalısı olduğu, sevdiği insana seslenmektedir. Ona kavuşma arzusuyla inlemektedir.

Sevgili, ey sevgili

Uzatma, dünya sürgünümü benim.

dizelerini haykırıyor insanın yüreğine.

Serbest vezinle yazılmış olan bu şiirde bile bir söyleyiş ahengi kulağa gelmektedir. "Uzaksın" şiirinde bentler mevcut fakat belirli bir düzene uyulmamış. Şiir 3 dize ve bunu takip eden 7 dizeden oluşan 4 kıta şekline benzemektedir. Şiirin başında, ortasında ve sonunda yer alan 3'erli dizeler şiire söyleyiş ahengi kazandıran nakaratlar izlenimini vermektedir.

Bu şiirde dikkat çeken önemli bir nokta kurulan cümlelerin içeriğe uygun oluşudur. Çağımız insanı günlük hayatta bunlara benzer küçük veya büyük nice hayaller, umutlar kurar. Hayal kurarken içinde bin bir umut besler. Fakat bu umutları bir bir yıkılır; yerini umutsuzluğa ve karamsarlığa bırakır. "Olmayacak duaya âmin denmez." misali birçok umudumuzun ardından vazgeçişler gelir. İşte Efiloğlu'nun şiirindeki cümlelerin özenle seçilmesi "hayalleri yarınlara bırakmak, umutlar beslemek" gibidir.

Adın gökte bir yıldız

Uzaksın duygularıma

Uzaksın kalp atışlarımı duymaya.

dizeleriyle sevgiliye sitemle başlanmıştır şiire. Aslında bu sitem, gerçeğin bilinip, sevgiliye kavuşulamayacağını bilmenin çaresizliğidir. Tıpkı güneş misali ışık huzmeleriyle gönlümüzü, yüreğimizi ısıtan şulelerin yakınlığı mesafesinde uzağıdır da. İşte bu uzaklıkta güneşe dokunduğumuz an, aşkıyla yanıp kül olacağımız günün anıdır. Onun için sevgilinin duygu ve hayallerinin sıcaklığı mekânlar uzak da olsa bize, uzatsak elimizi tutacakmış izlenimini vermektedir.

Titreyen bir kuş gibi yüreğim

Al ve uyut gözlerimi ellerinde

Akşamlar ulaşmasın sabaha

Büyüyeyim dizlerinde

Hazana âşık bir goncadır dileğim

Şimdi ağlama vakti

Şimdi yitirdim kendimi sevgilim

Bu dizelerde sevgiliyle karşılıklı bir konuşma havası vardır. Sevgilinin dizlerinin dibinde, yanında geçen dakikaların bitmemesi temenni edilmekte ve bu anlar mutlu dakikalar olarak addedilmektedir. Bir goncanın gül olmak uğrunda kendini feda etmesi mesabesinde sevgili uğrunda duyguları feda etmense bilmektedir.

Gecenin karanlığı bir kaçış noktası olarak görülmektedir ve bitmemesi için temenniler edilmektedir.

Aslında insan karanlıktan aydınlığa kaçarken, şairin mısralarında sevgilinin yanından ayrılmama umudu hüznüyle gecelerin bitmemesi istenmektedir.

Yorgun, yılgın, umutsuz, mücadele etme gücü olmayan insanların anlık umutlanıp ardından vazgeçmesi eksilteli cümlelerle vurgulanmıştır. Şairimiz belirli dizelerde bazı cümleleri yarım bırakmış ve duyguları kesik cümlelerle sezdirmeye çalışmıştır.

İnleyen bir beste dillerim

Seni okurum her anımda

Ayazlar şahittir yalvarışlarıma

Rüzgârlar eşlik eder feryadıma

Çiçekler seni sorar inadına

Seninle yanan bir ateşböceğiyim

Kim yaktı karanlığı uyan sevdiğim

Kar tanesinde saklı hayallerim

Gülkurusu bir yalnızlık dudaklarımda

Sevdamı dererim harman yerinde

Yakılırim alaz toprak olur ellerim
Şimdi tükenme vakti
Ölüme yelken açsın şiirlerim
Çoktan ruhunda kayboldum sevdiğim

Bu mısralarda benzetmelerden faydalanılarak şair duygularını kanatlandırmak istemiştir. Kendi hayal dünyasında sevgiliye kavuşma arzusuyla yanıp tutuşmaktadır. Bu kıtalarda olduğu gibi şiirin tamamında hâkim olan hava umutsuzluk ve karamsarlıktır. Sevgili hep bu ıssız, karanlık, fırtınalı, ayazlı ortamlarda anılmaktadır. Ve bu karamsarlık havasının bitmesi sevgilinin uyanması demek olduğundan, sevgiliye kavuşma arzusu uğruna tüm olumsuzluklara katlanılmaktadır.

Aslında dava adamının en bariz vasfını şairimiz dile getirmiş; bülbüllere gül derme uğruna kandan, irinden deryalardan geçip, sevgiliye güller dermesini bilecek ve sevgiliye kavuşma arzunu tek odak noktası olacaktır.

Şiirde dikkat çeken önemli bir özellik de kurulan cümlelerin içeriğe uygun yapıda oluşudur. Şair günlük hayatın sıkıntılarını dile getirerek şiire hüznü bir hava katmaktadır. Aslında bu hüznü ve karamsarlık dolu kelimeler şiirde sevgiliden ayrılamamaya karşılık dile getirilmiştir. Hayaller onun dünyasıdır. Hayallerini yetiştirirken bin bir umut besler yüreğinde. Fakat sevgiliden bir karşılık göremeyince, umutları yerini hüznü, umutsuzluğa bırakır.

Şiir benzetmelerle ve tasvirlerle örüntülü bir kelimeler deryasıdır. Doğaya ait kelimeler bolca kullanılmış, böylelikle okuyucunun gözünde aşkın, sevgili karşısındaki hüznü, umutsuz, yılmış hali ressam titizlikle çizilmeye çalışılmıştır.

Şair şiirinde duygularını dile getirirken nesnelere birer sembol olarak ele alınmış; sembollerde, iç dünya ile dış dünya arasında bağlantı kurulmaya çalışılmış. Bu nedenle mecazlı anlatıma ve imgelere sık sık başvurma yolu tercih edilmiştir.

Symbolist şairlerde görülen herkesin kendine göre yorumlayabileceği bir şiir; sözcüklerin müziğine dayanan bir iç ahenk ritmi kurmak fikri; şiirin, gerçeği değil, gerçekliğin (doğanın) şairdeki izlenimlerini anlatması konuları, şiirin etrafını ören örgüdür.

Gerçeğin çıplaklığına karşı olduklarından " akşam saatleri, mehtap, gece, çöl gibi ıssız mekânlar, yarı karanlık ve loş ortamlar " şiirde dekor olarak seçilmiştir. Tabiat tüm acımasızlığına rağmen sığınılacak bir liman misali sürekli kaçış noktası olarak görülmektedir. Yani şairimiz doğrudan doğruya bir düşüncüyü, bir bilgiyi izah etmemiş, burada duygularının üzerini adeta örterek boğçalandıktan sonra aktarmıştır.

Şiirimizi okuduktan sonra bu bağlamda Servet-i Fünun şairi Cenap Şahabettin " Elhan-ı Şita" şiiri akla gelmektedir.

Ey uçarken düşüp ölen kelebek,
Bir beyaz rîşe-i cenâh-ı melek
Gibi kar
Seni solgun hadîkalarda arar,
Sen açarken çiçekler üstünde
Ufacık bir çiçekli yelpâze,
Na'şın üstünde şimdi, ey mürde,
Başladı parça parça pervâze
Karlar
Ki semâdan düşer, düşer ağlar!

Uçtunuz, gittiniz siz ey kuşlar,
Küçücük, ser-sefid baykuşlar
Gibi kar
Sizi dallarda, lânelerde arar.
Gittiniz, gittiniz siz ey mürgân,
Şimdi boş kaldı ser-te-ser yuvalar;
Yuvalarda -yetîm-i bî-efgân!-
Son kalan mâî tüyleri kovalar
Karlar
Ki havada uçar uçar ağlar!

Şiirde simbolist sanatçılarda görülen toplum meselelerinden kaçış izlenimi görülmekte ve şairin kendi iç dünyasına yönelik hayaller, umutlar, sevgiliye kavuşma isteği gibi duygular şiirde dikkat çeken unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şairin iç dünyasına yönelik duygular tabiata ait unsurlarla örüntülenmiştir. Doğa adeta şiiri yönlendirmiştir. Şair de, bir bahçevan edasıyla doğadan topladığı unsurları hayal dünyasında yoğurduktan sonra imgelerle yükleyerek okuyucusuna goncalar misali dermektedir.

ÖMER BATI

13.04.2009 - Gaziantep